

Maria Franszczak-Być, Maria Petrowicz
Ogród Botaniczny UMCS

OBSERWACJE NAD ROZWOJEM W UPRAWIE NIEKTÓRYCH PRZEDSTAWICIELI FLORY POLSKIEJ NA TERENIE OGRODU BOTANICZNEGO UMCS W LUBLINIE

OBSERVATIONS ON DEVELOPMENT OF SOME POLISH FLORA REPRESENTATIVES IN THE BOTANICAL
GARDEN OF MARIA CURIE-SKŁODOWSKA UNIVERSITY IN LUBLIN

W Ogrodzie Botanicznym UMCS na Sławinku prowadzone są długofalowe badania nad przystosowaniem do upraw w warunkach ogrodowych chronionych i rzadkich przedstawicieli flory Polski, rosnących w pld.-wsch. części kraju (tylko kilkanaście gatunków pochodzi z Wyżyny Małopolskiej, Tatr i Sudetów). Dotychczas objęto badaniami 76 gatunków pochodzących z jednego lub paru stanowisk; ze względu na charakter gleb w Ogrodzie (brunatne pochodzenia lessowego, o odczynie obojętnym lub zasadowym) unikano roślin acidofilnych.

Z dokładnie zlokalizowanych stanowisk przenoszono do Ogrodu całe rośliny lub pozyskiwano sadzonki i nasiona. Na stanowiskach badanych gatunków przeprowadzono analizę siedliska opierając się na badaniach własnych (zdjęcia fitosocjologiczne, odkrywki glebowe) oraz na literaturze [2, 3, 4]. W oparciu o wyniki powyższych badań oraz na podstawie długoletnich obserwacji prowadzonych w Ogrodzie opracowane zostaną optymalne warunki uprawy badanych gatunków oraz sposoby ich rozmnażania.

Uzyskane wyniki zestawiono w załączonej tabeli. W rubrykach 8—9 przedstawiono sposób rozmnażania samorzutnego wprowadzonych roślin. Stopień żywotności określono wg skali Blanqueta [1]: stopień I przyznano roślinom przechodzącym w Ogrodzie pełny cykl rozwojowy oraz rozmnażającym się samorzutnie generatywnie lub wegetatywnie, stopień II — gatunkom kwitnącym i owocującym, ale nie wykazującym tendencji do zwiększania populacji, stopień III — gatunkom o niepełnym cyklu rozwojowym.

l.p.	Nazwa rośliny	Rok wprowadzenia do Ogrodu	Stanowiska, z których pochodzą rośliny *
1	2	3	4
1	<i>Aconitum moldavicum</i> Hacq. ex Rchb.	1976	Bieszczady, Pszczeliny
2	<i>Aconitum paniculatum</i> Lam.	1977	Bieszczady, ok. Cisny
3	<i>Achillea setacea</i> W. et K.	1977	Bieszczady, przełęcz Tarnica-Krzemień
4	<i>Adonis vernalis</i> L.	1976	Bieszczady, Połonina Wetlińska
5	<i>Allium schoenoprasum</i> L.	1976	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
6	<i>Allium scorodoprasum</i> L.	1960	Kąty k. Zamościa
7	<i>Allium sphaerocephalon</i> L.	1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
8	<i>Allium ursinum</i> L.	1976	Stawska Góra k. Chełma
9	<i>Allium victorialis</i> L.	1977	Kazimierz Dolny, Mięćmierz
10	<i>Anemone sylvestris</i> L.	1975	Kielce, Kadzielnia
11	<i>Angelica archangelica</i> L.	1980	Lasy chotomskie k. Jabłonny
12	<i>Aquilegia vulgaris</i> L.	1978	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
13	<i>Arum maculatum</i> L.	1973—77	Bieszczady, Zasan
14	<i>Aruncus dioicus</i> (Walt.) Fern.	1970—74	Roztocze, Zwierzyniec
15	<i>Astragalus arenarius</i> L.	1975	Bieszczady, Połonina Caryńska
16	<i>Astragalus danicus</i> Retz.	1976	Bieszczady, Połonina Wetlińska
17	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	1969	Roztocze, Zwierzyniec
18	<i>Betula oycoviensis</i> Bess.	1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
19	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv.	1966	Tarnogóra k. Izbicy
20	<i>Carlina acaulis</i> L.	1965	Rudnik k. Lublina
21	<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. et Szafer, Kulcz. et Pawl.	1971	Karkonosze, Przełęcz Karkonoska
22	<i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm.	1975	Kazimierz Dolny, kamieniołomy
23	<i>Centaurea kotschyana</i> Heuff. ex Koch	1974—75	Bieszczady, Zasan
24	<i>Centaurea mollis</i> W. et K.	1975—77	Bieszczady, ok. Cisny, Pszczeliny, Wetlina
		1977	Kazimierz Dolny, Zbędownice
		1976	Roztocze, Zwierzyniec
		1977	Tarnogóra k. Izbicy
		1975	Koźliki k. Siemiatycz
		1975	Puszcza Knyszyńska, ok. Supraśla
		1977	Nadl. Gardzień k. Hawy
		1967	Ojców k. Krakowa
		1980	Przemysł, Winna Góra
		1977	Żerniki Górne k. Buska Zdr.
		1950—60	Stawska Góra k. Chełma
		1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
		1964	Bieszczady, Szeroki Wierch
		1977	Bieszczady, Połonina Wetlińska
		1964	Bieszczady, Szeroki Wierch
		1975	Bieszczady, Krzemień

* objaśnienia:

k.-koło, n.-nad. ok.-okolice

Sposób wprowadzenia			Rozmnażanie samorzutne		Ilość egzemplarzy	Kwitnienie	Owocowanie	Sto- pień żywo- tności
Nasiona	Sadzo- nki	Cała roślina	genera- tywne	wegeta- tywne				
5	6	7	8	9	10	11	12	13
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
+	—	—	+	+	40	+	+	I
—	—	+	—	—	10	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	cebule	+	+	dużo	+	+	I
—	—	cebule	—	—	20	—	—	II
—	—	cebule	+	—	3	+	+	II
—	—	cebule	+	—	b. dużo	+	+	I
—	—	cebule	+	—	b. dużo	+	+	I
—	—	cebule	—	—	dużo	+	+	II
—	—	cebule	—	—	dużo	+	+	II
—	—	cebule	—	—	dużo	+	+	II
+	—	—	+	—	b. dużo	+	+	I
—	—	+	+	—	b. dużo	+	+	I
—	—	+	+	—	20	+	+	I
+	—	—	+	—	10	+	+	I
+	—	—	+	—	5	+	+	I
—	—	+	—	—	8	+	+	II
—	—	+	—	—	30	+	+	II
—	—	+	—	—	15	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	—	III
—	—	+	—	—	5	—	—	II
—	—	+	—	—	2	+	+	II
+	—	—	+	+	dużo	+	+	I
+	—	—	+	—	30	+	+	I
+	—	—	—	—	10	+	+	II
+	—	+	+	—	50	+	+	I
+	—	—	+	—	30	+	+	I
—	—	+	+	+	30	+	+	I
+	—	—	+	+	30	+	+	I
—	—	+	+	+	100	+	+	I
—	—	+	+	+	30	+	+	I

1	2	3	4
25	<i>Cimicifuga europaea</i> Schipcz.	1977	Tarnogóra k. Izbicy
		1976	Roztocze, Zwierzyniec
26	<i>Cirsium eriophorum</i> (L.) Scop.	1976	Pieniny, Trzy Korony
27	<i>Cirsium helenioides</i> (L.) Hill	1970	Karkonosze, Śnieżne Kotły
28	<i>Cirsium pannonicum</i> (L. fil.) Link	1976	Klonów k. Miechowa
29	<i>Colchicum autumnale</i> L.	1967	Beskid Sądecki, ok. Muszyny
		1977	Bieszczady, Solina
		1971	Kotlina Kłodzka, Śnieżnik
		1980	Dolina Sanu k. Przemyśla, łąki przy szosie do Medyki
30	<i>Cotoneaster integerrimus</i> Med.	1977	Pieniny, Trzy Korony
		1976	Rzezuśnia k. Miechowa
31	<i>Cypripedium calceolus</i> L.	1973	Roztocze, Rezerwat Obrocz
		1972	Łopiennik k. Krasnegostawu
32	<i>Daphne cneorum</i> L.	1972	Lasy Janowskie
33	<i>Daphne mezereum</i> L.	1967	Dębówka k. Lublina
		1974	Roztocze, Zwierzyniec
		1977	Bieszczady, Strwiążyk
		1977—79	ok. Tomaszowa Lub. za wsią Wieprzów
34	<i>Dendranthema Zawadskii</i> (Herb.) Tzvelev	1977	Pieniny, Wąwóz Sobczański
35	<i>Dianthus barbatus</i> L. ssp. <i>compactus</i> (Kit.) Heuff.	1967	Bieszczady, Połonina Wetlińska
36	<i>Digitalis grandiflora</i> Mill.	1970	Karkonosze, Mały Kocioł
		1976	Roztocze, Zwierzyniec
37	<i>Digitalis purpurea</i> L.	1970	Karkonosze, masyw Szrenicy
38	<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.	1976	Rudka k. Nowej Słupi
39	<i>Echium russicum</i> J. F. Gmelin	1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
40	<i>Fragaria moschata</i> Duch.	1971	Międzygórze k. schroniska M. B. Śnieżnej
41	<i>Fragaria viridis</i> Duch.	1965	Lubelszczyzna
42	<i>Fritillaria meleagris</i> L.	1980	Dolina Sanu k. Przemyśla przy szosie do Medyki
43	<i>Galanthus nivalis</i> L.	1974—77	Bieszczady, Zasan
		1975—76	Kazimierz Dolny, Bochotnica
		1965	Roztocze, Zwierzyniec
44	<i>Gypsophila paniculata</i> L.	1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
45	<i>Hacquetia epipactis</i> (Scop.) DC.	1969	Lubelszczyzna
46	<i>Hedera helix</i> L.	1972	Sudety, ok. Świeradowa Zdr.
		1973	Roztocze, Zwierzyniec
		1976	Kazimierz Dolny, Doły
		1976	Kazimierz Dolny, Zbędownice
47	<i>Hieracium bupleuroides</i> C. C. Gmelin	1974	Tatry, Turnia Kiernia
48	<i>Iris aphylla</i> L.	1967	Czumów n. Bugiem, k. Hrubieszowa
		1973	Tarnogóra k. Izbicy
49	<i>Laserpitium latifolium</i> L.	1972	Pieniny, Trzy Korony
50	<i>Lathyrus laevigatus</i> (W. et K.) Gren.	1977	Bieszczady, Połonina Wetlińska
		1976	Zwierzyniec, Roztocze
51	<i>Leucjum vernum</i> L.	1971	Kotlina Kłodzka ok. Międzygórze

5	6	7	8	9	10	11	12	13
—	—	+	+	+	5	+	+	II
—	—	+	—	—	10	+	+	II
+	—	—	—	—	10	+	+	I
+	—	—	+	—	20	+	+	I
+	—	—	+	—	30	+	+	II
—	—	cebule	—	—	30	+	+	I
—	—	cebule	+	+	100	+	+	I
—	—	cebule	+	+	30	+	+	I
—	—	cebule	+	+	30	+	+	I
—	—	+	+	+	2	+	+	II
+	—	—	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	2	+	+	II
—	+	+	—	—	1	+	—	III
—	+	—	—	—	dužo	+	—	III
—	—	+	+	—	dužo	+	+	I
—	—	+	+	—	10	+	+	II
—	—	+	+	—	5	—	—	II
—	—	+	+	—	10	+	—	II
+	—	—	—	—	10	+	+	II
+	—	—	+	—	dužo	+	+	I
+	—	—	+	—	15	+	+	I
+	—	—	+	—	10	+	+	I
+	—	—	+	—	10	+	+	I
—	—	+	—	—	kilka	+	+	II
+	—	—	—	—	dužo	+	+	I
—	—	+	+	+	dužo	+	+	I
—	—	+	+	+	b. dužo	+	+	I
—	—	cebule	—	—	30	—	—	III
—	—	cebule	+	+	b. dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	+	b. dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	+	b. dužo	+	+	I
+	—	—	+	—	dužo	+	+	I
—	—	+	—	—	kilka	+	+	I
—	+	—	—	+	2	—	—	III
—	+	—	—	+	b. dužo	—	—	III
—	+	—	—	+	b. dužo	—	—	III
—	+	—	—	+	b. dužo	—	—	III
+	—	—	—	—	kilka	+	+	II
—	—	+	—	—	dužo	+	+	II
—	—	+	—	—	dužo	+	+	II
+	—	—	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	10	+	+	II
—	—	+	—	—	6	+	+	II
—	—	cebule	+	+	10	+	+	I

1	2	3	4
52	<i>Leucojum vernum</i> L. var. <i>carpathicum</i> Borb.	1975—76 1975—77 1975—76	Bieszczady, Bukowe Berdo Bieszczady, Pszczeliny Bieszczady, Widelki
53	<i>Lilium martagon</i> L.	1974—77 1970 1976 1976 1971 1976 1976	Bieszczady, Zasan Karkonosze, Mały Staw Kazimierz Dolny, Bochothnica Kazimierz Dolny, Zbędownice Międzygórze, k. schroniska M. B. Śnieżnej Puszcza Knyszyńska Roztocze, Zwierzyniec
54	<i>Linum austriacum</i> L.	1980	Przemysł
55	<i>Linum flavum</i> L.	1977	Rogów, rezerwat k. Grabowca
56	<i>Lunaria rediviva</i> L.	1974—77 1976	Bieszczady, Zasan Bieszczady, Pszczeliny
57	<i>Osmunda regalis</i> L.	1973	Nadl. Huta Krzeszowska
58	<i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newm.	1973	Pieniny, Czertezik
59	<i>Pinus cembra</i> L.	1971	Zakopane
60	<i>Polemonium caeruleum</i> L.	1976	Puszcza Białowieska
61	<i>Polygonatum verticillatum</i> (L.) All.	1971 1975 1977	Karkonosze, Wielki Staw Bieszczady, Pszczeliny Kazimierz Dolny, Bochothnica
62	<i>Prunus fruticosa</i> Pall.	1977	ok. Lublina, Kalinowszczyzna
63	<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.	1967	Adampól k. Włodawy
64	<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill.	1977	Tyniec k. Krakowa
65	<i>Salix myrtilloides</i> L.	1980	Imielin, przy szosie do Mysłowic
66	<i>Scilla bifolia</i> L.	1975 1974—77	Bieszczady, Widelki Bieszczady, Zasan
67	<i>Scorzonera purpurea</i> L.	1976—77	Tarnogóra k. Izbicy
68	<i>Sesleria caerulea</i> (L.) Ard.	1975	Rezerwat Czerwony Chodel k. Wiślicy
69	<i>Stipa capillata</i> L.	1975 1977	Rezerwat Czerwony Chodel k. Wiślicy Kazimierz Dolny, Góra Trzech Krzyży
70	<i>Telekia speciosa</i> (Schreb.) Bmg.	1976	Bieszczady, Pszczeliny
71	<i>Trollius europaeus</i> L.	1977 1977 1975	Bieszczady, Krzemień Bieszczady, Połonina Wetlińska Złota Woda k. Łagowa
72	<i>Veratrum album</i> L.	1975 1976—77	Bieszczady, Bukowe Berdo Bieszczady, Połonina Wetlińska
73	<i>Veratrum lobelianum</i> Bernh.	1971	Kotlina Kłodzka, Śnieżnik
74	<i>Veratrum nigrum</i> L.	1966	Rezerwat Łabunie k. Zamościa
75	<i>Veronica austriaca</i> L.	1975	Kazimierz Dolny, Albrechtówka
76	<i>Veronica prostrata</i> L.	1968	Gródki k. Hrubieszowa

5	6	7	8	9	10	11	12	13
—	—	cebule	+	+	dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	+	b. dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	+	b. dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	—	20	+	+	I
+	—	—	+	—	10	+	+	I
—	—	cebule	+	—	15	+	+	I
—	—	cebule	+	—	10	+	+	I
—	—	cebule	+	—	3	+	+	I
—	—	cebule	+	—	3	+	+	II
—	—	cebule	+	—	2	+	+	II
—	—	+	+	—	3	+	+	I
+	—	—	—	—	2	+	+	II
—	—	+	—	—	20	+	+	II
—	—	+	—	—	10	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	8	+	+	II
+	—	—	—	—	6	—	—	III
+	—	—	+	—	10	+	+	I
+	—	—	—	—	10	+	—	II
—	—	+	—	—	10	—	—	II
—	—	+	—	—	10	—	—	II
—	—	+	—	—	dužo	+	+	II
—	—	+	+	—	5	+	+	I
—	—	+	—	—	10	+	+	II
—	+	+	—	+	30	—	—	I
—	—	cebule	+	+	dužo	+	+	I
—	—	cebule	+	+	dužo	+	+	I
—	—	+	—	—	10	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	2	+	+	II
+	—	—	—	—	10	+	+	II
—	—	+	—	—	1	+	+	II
—	—	+	+	—	5	+	+	II
—	—	+	+	—	5	+	+	II
—	—	+	+	—	10	+	+	I
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	5	+	+	II
—	—	+	—	—	3	+	+	II
—	—	+	—	—	1	+	+	II
+	—	+	+	—	3	+	+	I
—	—	+	—	—	20	+	—	III

LITERATURA

- [1] Braun Blanquet J., 1951. Pflanzensozologie, Wien.
- [2] Flora Europaea, 1968. Univ. Press, Cambridge.
- [3] Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B., 1976. Rośliny polskie. PWN, Warszawa.
- [4] Szata roślinna Polski, 1972. Pod red. W. Szafera i K. Zarzyckiego. PWN, Warszawa, I, str. 250.

Dr Maria Franszczak-Być

Dr Maria Petrowicz

Ogród Botaniczny UMCS, ul. Sławinkowska 3, 20-810 Lublin